

Захаркіна Л.С. Вибір оптимального варіанту банківсько-страхової інтеграції на основі концепції «bancassurance» [Текст] / Л.С. Захаркіна // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки» . – Херсон, 2014. – Випуск 5. – Ч.4. – С. 54-57.

УДК [336.71]+[368]

Захаркіна Л.С.

*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри фінансів і кредиту
Сумського державного університету*

Захаркіна Л.С. ВИБІР ОПТИМАЛЬНОГО ВАРІАНТУ БАНКІВСЬКО-СТРАХОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА ОСНОВІ КОНЦЕПЦІЇ «BANCASSURANCE»

У статті досліджено сутність банківсько-страхового співробітництва на основі концепції «bancassurance». Розглянуто оптимізаційні підходи до вибору варіанту банківсько-страхової інтеграції. Запропоновано методику вибору оптимального варіанта банківсько-страхової інтеграції на основі концепції «bancassurance».

Ключові слова: банк, страхова компанія, інтеграція, концепція «bancassurance», інтегральна рейтингова оцінка.

Захаркина Л.С. ВЫБОР ОПТИМАЛЬНОГО ВАРИАНТА БАНКОВСКО-СТРАХОВОЙ ИНТЕГРАЦИИ НА ОСНОВЕ КОНЦЕПЦИИ «BANCASSURANCE»

В статье исследована сущность банковско-страхового сотрудничества на основе концепции «bancassurance». Рассмотрены оптимизационные подходы к выбору варианта банковско-страховой интеграции. Предложена методика выбора оптимального варианта банковско-страховой интеграции на основе концепции «bancassurance».

Ключевые слова: банк, страховая компания, интеграция, концепция «bancassurance», интегральная рейтинговая оценка.

Zakharkina L. THE CHOICE OF OPTIMAL BANK-INSURANCE INTEGRATION BASED ON «BANCASSURANCE» CONCEPT

In this article the essence of the bank-insurance cooperation on the basis of the «bancassurance» concept is researched. The optimum approaches to the choice of the bank-insurance cooperation are analyzed. The methods of the optimum alternative choice of the bank-insurance cooperation on the basis of the «bancassurance» concept are given.

Key words: bank, insurance company, integration, «bancassurance» concept, integral rating mark.

Постановка проблеми. Одним із наслідків глобалізації стало виникнення та активізація співпраці банків і страхових компаній та виникнення концепції «bancassurance», яка приносить додаткові вигоди як самим учасникам інтеграційного об'єднання, сприяючи зростанню їх конкурентоспроможності та примноженню прибутків, так і для їх клієнтів, дозволяючи отримувати вигідні продукти за привабливими цінами. Концепція «bancassurance» приносить додаткові переваги і додаткові доходи, як страховим компаніям, так і банківським установам, але у будь-якому випадку впливає на незалежну діяльність сторін. Кожна зі сторін намагається знайти оптимальний варіант співпраці, щоб максимізувати прибуток і мінімізувати залежність від свого фінансового партнера. Проте вибір оптимального варіанта співпраці банків і страхових компаній на сьогодні здійснюється переважно інтуїтивно.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням напрямків розвитку концепції «bancassurance» займалися як зарубіжні вчені, так і вітчизняні. Так, у працях Е. Кліпісі (E. Clipici), К.Болован (С. Bolovan) [5], В.М. Кременя [3], Н.Є. Остроушко [4] досліджено європейський досвід становлення та розвитку концепції «bancassurance». Праці Р.Р. Арутюнян [1], К.В. Багмет [2] присвячені розгляду моделей банківсько-страхової інтеграції та оцінці інтегрального синергетичного ефекту від такої інтеграції. Разом з тим аналіз праць з даної проблематики дає підстави говорити про те, що й досі не сформовано цілісної системи поглядів щодо обрання найбільш оптимального варіанту співпраці між банком та страховою компанією.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є удосконалення теоретико-методичних підходів до вибору найбільш оптимального варіанту банківсько-страхової інтеграції на основі концепції «bancassurance».

Виклад основного матеріалу дослідження. Процеси глобалізації на фінансовому ринку сприяють інтеграції різних фінансових посередників. Одним із наслідків фінансової глобалізації можна назвати співпрацю банків і страхових компаній на основі концепції «bancassurance».

У літературі не має чіткого визначення терміну «bancassurance», але спільним у всіх тлумаченнях є розуміння, що це продаж страхових продуктів банківськими установами, у результаті їх співпраці із страховими компаніями. Тому сутність «bancassurance» доцільно розглядати у вузькому та широкому значенні. У вузькому значенні: продаж страхових продуктів через мережу банків. У широкому значенні – залучення банківських установ до процесу виробництва, маркетингу та поширення страхових послуг [4, с. 58].

Основною метою впровадження цієї концепції в діяльність фінансових посередників є створення організації bancassurer, яка може задовольнити потреби клієнта у банківських та страхових послугах. Інтеграція банків і страхових компаній стала одним із ефективних способів притягнення додаткового капіталу у банківський сектор.

Становлення і розвиток банківсько-страхової інтеграції на основі концепції «bancassurance» у різних країнах відбувалися по-різному: так, у країнах Південної Європи співпраця між банком і страховою компанією відбувається на основі спільних підприємств та володіння банком 100% акцій страхової компанії. У країнах Північної Європи спостерігається різноманіття форм співпраці між банківськими установами та страховими компаніями: агентські відносини, повна власність, спільні підприємства [5, с. 188]. Сьогодні виділяють три основні моделі офіційної співпраці між банками і страховиками:

- стратегічний альянс;
- повна інтеграція;
- змішана модель (табл. 1).

Таблиця 1 – Форми провадження страхової діяльності банками (сформовано автором на основі [1-2], [4], [6])

| Назва моделі | Опис моделі | Приклади застосування |
|----------------------------|--|---|
| Стратегічний альянс | Існує союз між страховою компанією та банком: банк лише продає продукти страховика. Окрім маркетингу страхового продукту ніякої іншої страхової діяльності банком не ведеться. | Спільна програма АСК «Інго-Україна», СК «ВЕСКО» та СК Allianz з ОТП БАНКом (Україна); Співпраця Приват Банку із СК «ІНГОСТРАХ», СК «КРЕДО», СК «Уніка Життя», СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ», СК «Юнісон - Гарант», СК «Альфа Страхування», СК «Чартіс Україна» |
| Повна інтеграція | Включає повне поєднання банківських і страхових послуг. Банк продає страхові продукти під своїм брендом, діючи як постачальник фінансових продуктів у відповідності потребам покупців. Тобто банк або створює власну страхову компанію, або повністю чи частково купує страхову компанію, що вже представлена на ринку. | Спільне підприємство: створена фінансова холдингова група «ТАС» (2001), до складу якої увійшли: два банки («АКБ «ТАС-Комерцбанк» і ЗАК «ТАС-Інвестбанк»), три страхові компанії (ЗАТ «Страхова група «ТАС» та ЗАТ «Міжнародна страхова компанія») та Українська фінансова група. Злиття і поглинання банками страхових компаній: поглинання АТ «Банк ТуранАлем» (Казахстан) АТ «Національна страхова компанія «Оранта» (Україна) |
| Змішані моделі | Маркетинг здійснюється співробітниками страхової компанії, а банк відповідальний лише за залучення нових клієнтів. Іншими словами, база даних банку продається страховій компанії. Даний підхід вимагає мінімальних технічних інвестицій. | Українські банки і страхові компанії рідко співпрацюють подібним чином, скоріш за все через низький рівень прибутку від такої співпраці |

За результатами теоретичного дослідження та аналізу діяльності банків і страхових компаній запропоновано алгоритм вибору оптимальної моделі співпраці банків і страхових компаній. За цим алгоритмом формулюється мета співпраці, відбувається рейтингова оцінка потенційних партнерів за

запропонованим інтегральним показником, а також оцінка власних позицій (також на основі інтегрального показника).

Таким чином, вибір оптимального варіанта співпраці, у першу чергу, базується на рівні інтегральної рейтингової оцінки окремо кожного фінансового посередника. Основними етапами інтегральної рейтингової оцінки є:

1. Визначення основних факторів впливу на об'єкт оцінки;
2. Обґрунтування та розрахунок часткових показників оцінки;
3. Переведення абсолютних значень часткових показників у відносну шкалу;
4. Визначення ваги кожного показника;
5. Розрахунок комплексного інтегрального показника оцінки об'єкта.

У таблиці 2 згруповано найбільш важливі часткові показники діяльності банків і страхових компаній, на основі яких розраховується інтегральна рейтингова оцінка.

Таблиця 2 – Основні показники діяльності банків і страхових компаній, що впливають на реалізацію концепції «bancassurance» (авторська розробка)

| Показники діяльності банку (найбільш важливі для страхової компанії) | Показники діяльності страхової компанії (найбільш важливі для банку) |
|---|---|
| 1. Статутний капітал банку, млрд. грн. | 1. Статутний капітал страхової компанії, млн. грн. |
| 2. Сума залучених коштів, млрд. грн. | 2. Валові страхові премії, млн. грн. |
| 3. Сума залучених коштів на 1 грн. статутного капіталу | 3. Сума страхових премій на 1 грн. статутного капіталу страхової компанії |
| 4. Відомість банку на ринку | 4. Відомість страхової компанії на ринку |
| 5. Лояльність (довіра) населення | 5. Лояльність (довіра) населення |
| 6. Кількість років активної діяльності на українському ринку | 6. Кількість років активної діяльності на українському ринку |

У таблицях 3, 4 згруповано рейтингові оцінки запропонованих показників та їх значимість. Дані показники визначено експертним методом попарного порівняння.

Таблиця 3 – Рейтингова оцінка основних показників діяльності банків, що впливають на реалізацію концепції «bancassurance» (авторська розробка)

| Показник діяльності | Шкала абсолютних значень | Відносне значення показника, a_i | Вага, w_i |
|--|-----------------------------|---------------------------------------|----------------|
| | | <i>визначено експертним методом</i> | |
| <i>1</i> | <i>2</i> | <i>3</i> | <i>4</i> |
| 1. Статутний капітал банку, млрд. грн. | Понад 15 | 1 | 0,12 |
| | 10,2 – 15 | 0,85 | |
| | 5,3 – 10,2 | 0,5 | |
| | 0,4 – 5,3 | 0,35 | |
| | менше 0,4 | 0,1 | |
| 2. Сума залучених коштів, млрд. грн. | Понад 105 | 0,85 | 0,18 |
| | 70 – 105 | 1 | |
| | 15 – 70 | 0,7 | |
| | 1,2 – 15 | 0,5 | |
| | Менше 1,2 | 0,1 | |
| 3. Сума залучених коштів на 1 грн. статутного капіталу | Понад 19 | 0,68 | 0,1 |
| | 15 - 19 | 0,8 | |
| | 9 – 15 | 1 | |
| | 3,5 – 9 | 0,5 | |
| | 0 – 3,5 | 0,2 | |
| 4. Відомість банку на ринку | Абсолютно впізнаваний бренд | 1 | 0,23 |
| | Відомий | 0,9 | |
| | Середньо відомий | 0,65 | |
| | Маловідомий | 0,3 | |
| | Невідомий | 0,1 | |
| 5. Лояльність (довіра) населення | Висока | 1 | 0,23 |
| | Досить висока | 0,8 | |
| | Достатня | 0,5 | |
| | Мінімальна | 0,3 | |
| | Відсутня | 0,1 | |
| 6. Кількість років активної діяльності на українському ринку | Понад 15 | 1 | 0,14 |
| | 8 – 15 | 0,8 | |
| | 5 – 8 | 0,6 | |
| | 3 – 5 | 0,25 | |
| | 0 – 3 | 0,1 | |

Для розрахунку інтегральної рейтингової оцінки комерційного банку пропонуємо застосовувати формулу 1.

$$K_{\text{банк}} = \sum_{i=1}^6 w_i \cdot a_i, \quad (1)$$

де $K_{\text{банк}}$ – показник рейтингової оцінки банку, $K_{\text{банк}} \in [0, 1]$;

a_i – відносне значення показника діяльності банку, $a_i \in [0, 1]$;

w_i – вага показника діяльності банку серед інших показників, $w_i \in [0, 1]$.

Таблиця 4 – Рейтингова оцінка основних показників діяльності страхових компаній, що найбільше впливають на реалізацію концепції «bancassurance» (авторська розробка)

| Показник діяльності | Шкала абсолютних значень | Відносне значення показника, | Вага, w_i |
|---|--------------------------|--|-------------|
| | | a_i <i>визначено експертним методом</i> | |
| <i>1</i> | <i>2</i> | <i>3</i> | <i>4</i> |
| 1. Статутний капітал страхової компанії, млн. грн. | Понад 1 000 | 1 | 0,17 |
| | 200 – 1 000 | 0,8 | |
| | 100 – 200 | 0,5 | |
| | 50 – 100 | 0,38 | |
| | 20 – 50 | 0,25 | |
| | Менше 20 | 0,18 | |
| 2. Валові страхові премії, млн. грн. | Понад 600 | 0,88 | 0,17 |
| | 300 – 600 | 1 | |
| | 100 – 300 | 0,7 | |
| | 42 – 100 | 0,5 | |
| | 10 – 42 | 0,4 | |
| | Менше 10 | 0,1 | |
| 3. Сума страхових премій на 1 грн. статутного капіталу страхової компанії | Більше 3,5 | 1 | 0,14 |
| | 3 – 3,5 | 0,8 | |
| | 2,2 – 3 | 0,75 | |
| | 1,25 – 2,2 | 0,58 | |
| | 0,5 – 1,25 | 0,4 | |
| | Менше 0,5 | 0,1 | |
| 4. Відомість страхової компанії на ринку | Абсолютно відома | 1 | 0,1 |
| | Відома | 0,85 | |
| | Досить відома | 0,6 | |
| | Частково відома | 0,44 | |
| | Невідома | 0,25 | |
| 5. Лояльність (довіра) населення | Висока | 1 | 0,22 |
| | Середня | 0,8 | |
| | Достатня | 0,65 | |
| | Мінімальна | 0,4 | |
| | Відсутня | 0,25 | |
| 6. Кількість років активної діяльності на українському ринку | Понад 15 | 1 | 0,2 |
| | 8 – 15 | 0,85 | |
| | 5 – 8 | 0,6 | |
| | 3 – 5 | 0,25 | |
| | 0 – 3 | 0,1 | |

Для розрахунку інтегральної рейтингової оцінки страхової компанії доцільно скористатися аналогічною формулою 2.

$$K_{CK} = \sum_{j=1}^6 w_j \cdot a_j, \quad (2)$$

де K_{CK} – показник рейтингової оцінки страхової компанії, $K_{CK} \in [0, 1]$;

a_j – відносне значення показника діяльності страхової компанії, $a_j \in [0,1]$;

w_j – вага показника діяльності страхової компанії, $w_j \in [0,1]$.

Різні сполучення значень інтегральних показників K_{KB} та $K_{СК}$ утворюють певні зони (рис. 1), в кожній з яких доцільно вибирати у відповідності до мети визначений варіант банківсько-страхової співпраці.

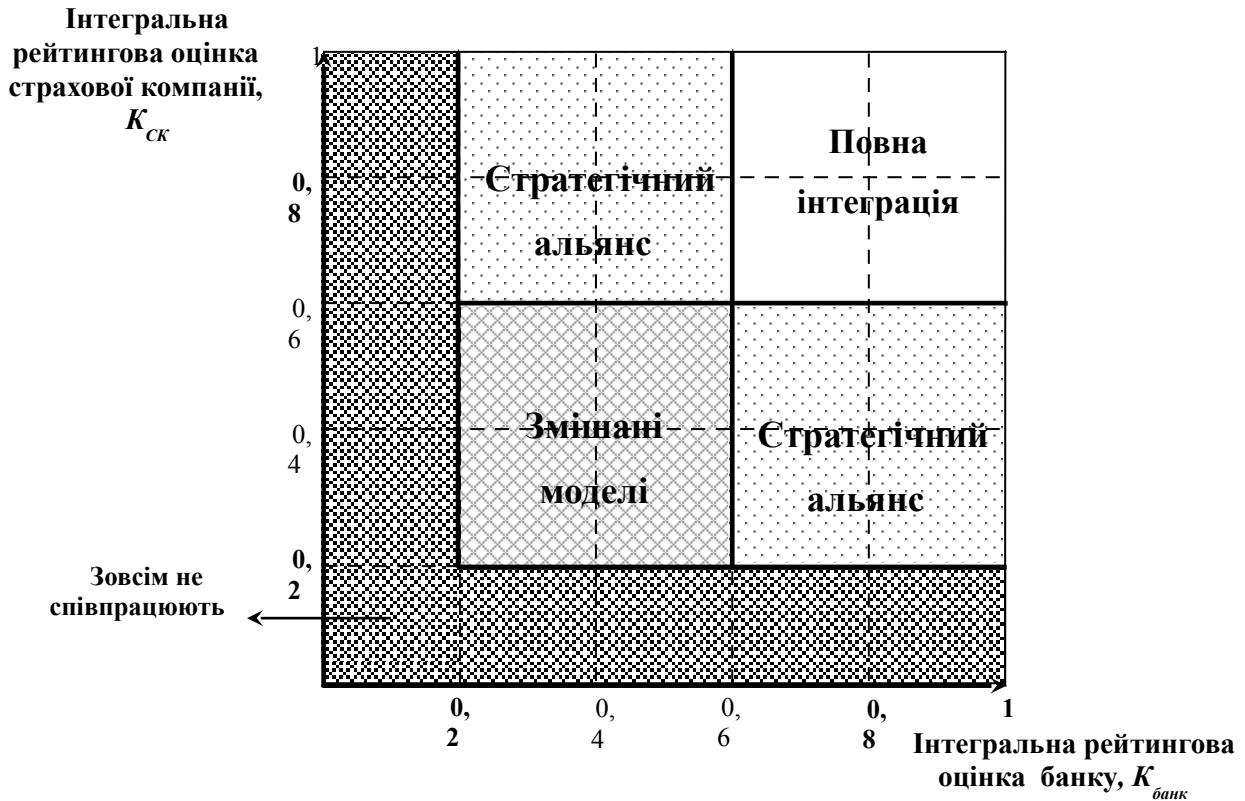


Рисунок 1 – Матриця співробітництва банків і страхових компаній на основі концепції «bancassurance» (авторська розробка)

Висновки з проведеного дослідження. Запропонований метод вибору оптимального варіанта банківсько-страхової інтеграції на основі концепції «bancassurance», що полягає в застосуванні принципів багатокритеріальної оцінки та базується на використанні рейтингової інтегральної оцінки основних показників діяльності банків і страхових компаній, дозволяє точніше окреслити і обґрунтувати вибір оптимального варіанта банківсько-страхової інтеграції за відносно невеликого обсягу вхідних даних.

Бібліографічний список:

1. Арутюнян Р. Р. Розвиток інтеграційних процесів в діяльності банків та страхових компаній : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Арутюнян Рузана Разміковна ; Одеський державний економічний університет. – О., 2007. – 20 с.
2. Багмет К.В. Банківсько-страхова інтеграція в забезпеченні розвитку фінансового сектора економіки: дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Багмет Ксенія Вікторівна. – Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”, Суми, 2012 - 258 с..
[Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://insurance.uabs.edu.ua/attachments/article/209/dis_bagmet.pdf. – Назва з екрану.
3. Кремень В.М. Розвиток «bancassurance»: досвід європейських країн та України / В. М. Кремень // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – №3(11). – С.184-194.
4. Остроушко Н.Є. Особливості використання страхових продуктів через мережу банківських установ за концепцією «bancassurance» [Електронний ресурс] / Н. Є. Остроушко, І. Е. Астахова – Режим доступу : [http://khibs.edu.ua/2\(9\)2010/R1/9.PDF](http://khibs.edu.ua/2(9)2010/R1/9.PDF). – Назва з екрану.
5. Clipici E. «bancassurance» – main insurance distribution and sale channel in Europe [Електронний ресурс] / E. Clipici, C. Bolovan – Режим доступу : http://economic.upit.ro/buletin_cd/Buletin_2012_Special.pdf. – Назва з екрану.
6. The history of «bancassurance» growth worldwide [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bnpparibascardif.com/en/cid3191594/the-history->bancassurance-growth-worldwide.html>. – Назва з екрану.